

TALIS TADQIQOTLARI ASOSIDA TA'LIM SIFATINI BOSHQARISH: TAHLIL VA ISTIQBOLLAR

Atoyeva Maysara Shavkatovna

Buxoro innovatsiyalar universiteti II bosqich magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada TALIS (Teaching and Learning International Survey) xalqaro tadqiqotlari asosida ta'lim sifatini boshqarish mexanizmlarini tahlil qilish va istiqbollarini baholash masalalari ko'rib chiqiladi. TALIS tadqiqotlari pedagoglarning kasbiy rivojlanishi, ta'lim muassasalari boshqaruvi va o'qitish sifati bilan bog'liq muhim ma'lumotlarni taqdim etadi. Tadqiqot natijalari asosida ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi ilg'or tajribalar va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: TALIS, ta'lim sifati, boshqaruv, o'qituvchilar, kasbiy rivojlanish, maktab rahbariyati, xalqaro tadqiqotlar.

Zamonaviy ta'lim tizimi doimiy ravishda o'zgarib, yangi muammolar va imkoniyatlar paydo bo'lib bormoqda. Ta'lim sifatini oshirish va samarali boshqarish tizimini yaratish uchun xalqaro tadqiqotlar, xususan, TALIS ma'lumotlaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. TALIS - bu OECD tomonidan o'tkaziladigan tadqiqot bo'lib, pedagoglarning kasbiy faoliyati, o'qitish uslublari, maktab muhitining ta'lim jarayoniga ta'siri va boshqaruv tizimi haqida chuqur ma'lumotlar beradi.

Maqolaning asosiy maqsadi TALIS tadqiqotlari asosida ta'lim sifatini boshqarishning samarali mexanizmlarini o'rganish va ularni takomillashtirish yo'llarini aniqlashdan iborat. Buning uchun dastlab TALIS tadqiqotlarining mazmuni va ahamiyati haqida umumiy tushuncha beriladi, keyin esa ta'lim sifatini boshqarish mexanizmlarining mavjud ahvoli tahlil qilinadi.

TALIS tadqiqotlarining asosiy yo'nalishlari

TALIS tadqiqotlari turli mamlakatlardagi ta'lim muassasalarida ishlayotgan pedagoglar va rahbarlarning tajriba almashishiga xizmat qiladi. Tadqiqot quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

- O'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi va malakasini oshirishga bo'lgan ehtiyojlari;
- Pedagogik faoliyat sharoitlari va o'qitish uslublari;
- Ta'lim muassasalari boshqaruvi va rahbarlik yondashuvlari;
- Maktab muhitining ta'lim sifatiga ta'siri.

Bu yo'nalishlar bo'yicha to'plangan ma'lumotlar ta'lim tizimini rivojlantirishda asosiy dalillarga aylanishi mumkin.

Ta'lim sifatini boshqarishdagi dolzarb muammolar

Bugungi kunda ta'lim sifatini boshqarish jarayonida bir qator muammolar mavjud:

1. O'qituvchilarning malaka oshirish imkoniyatlarining yetarlicha ta'minlanmaganligi.

2. Maktab rahbariyatining boshqaruv kompetensiyalarining pastligi.

3. Pedagogik faoliyatda innovatsion yondashuvlar yetarli darajada qo'llanilmasligi.

4. Maktab muhitining o'qitish jarayoniga salbiy ta'siri.

TALIS natijalari asosida ta'lim sifatini oshirish yo'llari

TALIS tadqiqotlari natijalari ko'rsatadiki, ta'lim sifatini oshirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim:

1. O'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash: O'qituvchilar uchun doimiy kasbiy rivojlanish dasturlarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish kerak. Shu bilan birga, ilg'or xalqaro tajribalarni o'rganish muhim.

2. Ta'lim muassasalari rahbariyatining boshqaruv salohiyatini oshirish: Maktab direktorlarini zamonaviy boshqaruv uslublari bilan tanishtirish, ularning liderlik qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus dasturlarni ishlab chiqish lozim.

3. O'qitish metodikasini modernizatsiya qilish: O'qituvchilarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan tanishtirish va ularni ta'lim jarayoniga joriy etish muhim ahamiyatga ega.

4. Maktab muhitini yaxshilash: O'qituvchilar va o'qituvchilar uchun qulay psixologik hamda moddiy-texnik sharoitlarni yaratish orqali ta'lim jarayonini samarali tashkil etish mumkin.

Xalqaro tajribadan o'rganish va milliy ta'lim tizimiga joriy etish

TALIS tadqiqotlari turli mamlakatlarda ta'lim sifatini boshqarish bo'yicha ilg'or tajribalarni o'rganish imkonini beradi. Masalan, Finlyandiya va Singapur kabi mamlakatlarda pedagoglar uchun kuchli qo'llab-quvvatlash tizimi yo'lga qo'yilgan bo'lib, bu tajriba O'zbekistonda ham joriy etilishi mumkin.

Tavsiya etilayotgan chora-tadbirlar

1. O'qituvchilar malakasini oshirish tizimini takomillashtirish.

2. Rahbarlar uchun liderlik va boshqaruv bo'yicha maxsus kurslarni yo'lga qo'yish.

3. Ta'lim muassasalarining infratuzilmasini yaxshilash.

4. Maktablarning mustaqilligini oshirish va boshqaruv tizimini takomillashtirish.

XULOSA. TALIS tadqiqotlari ta'lim sifatini oshirish uchun juda muhim dalillarni taqdim etadi. Ushbu ma'lumotlar asosida ta'lim muassasalari boshqaruvini takomillashtirish, o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlarni rivojlantirish mumkin. Ta'lim tizimini isloh qilish jarayonida xalqaro tajribadan o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirilgan strategiyalarni ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. OECD. (2018). TALIS 2018 Results. Paris: OECD Publishing.
2. Darling-Hammond, L. (2017). The flat world and education. New York: Teachers College Press.
3. Barber, M., & Mourshed, M. (2007). How the world's best-performing school systems come out on top. McKinsey & Company.
4. Fullan, M. (2011). Change Leader: Learning to Do What Matters Most. Jossey-Bass.
5. Hattie, J. (2009). Visible Learning. Routledge.

